

Вважаємо, що наведені в цій статті приклади завдань дослідницького характеру, які пропонуються студентам під час вивчення дисципліни «Методика навчання хімії в профільних класах» сприяють формуванню та розвитку таких професійних умінь студентів-майбутніх вчителів хімії:

- складати поурочні плани й розгорнуті конспекти уроків хімії згідно профілю навчання;

- розробляти та проводити різні за формою заняття, найбільш ефективні при вивченні відповідних тем і розділів програми, адаптуючи їх до різних рівнів підготовки учнів;

- застосовувати в подальшій роботі різноманітні підходи до вивчення основних тем шкільного курсу хімії профільних класів різного напрямку, сучасні технології навчання;

- застосовувати методи контролю знань і умінь учнів з хімії згідно профілю навчання;

- аналізувати навчальну й навчально-методичну літературу й використовувати її для побудови власного викладу програмного матеріалу;

- розвивати інтерес учнів і мотивацію до навчання, формувати та підтримувати зворотний зв'язок;

- забезпечувати професійну орієнтацію учнів щодо подальшого вибору навчального закладу відповідно до власних потреб і інтересів.

Список використаних джерел:

1. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документу : [http://www.ippo.if.ua/predmety/khimiya/media/files/%20вимоги\(1\).doc](http://www.ippo.if.ua/predmety/khimiya/media/files/%20вимоги(1).doc). — Назва з екрана.

ОЦІНКА ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Білоус О.В.

Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т. Г. Шевченка

На сучасному етапі розвитку освіти основним конструктом моделі майбутнього фахівця є компетентність [1]. Найбільшого поширення в науковій літературі набуло визначення компетентності як «сукупності знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію» [4].

Деякі автори розглядають компетентність як ієрархію знань та вмінь (Н. В. Кузьміна), інші (Ю. В. Варданян, А. К. Маркова) – як ряд специфічних здібностей, що є підґрунтям професійної майстерності. А. К. Маркова визначає професійну компетентність вчителя як ступінь оволодіння системою знань, умінь, навичок, способами діяльності; конгломерат психологічних якостей, що зумовлюють здійснення педагогічної діяльності [2]. Л. М. Мітіна відзначає, що

поняття „педагогічна компетентність” включає знання, уміння, навички, а також способи і прийоми їх реалізації в діяльності, спілкуванні, розвитку (саморозвитку) особистості [3]. У структурі педагогічної (психолого-педагогічної) компетентності виділяють три підструктури: діяльнісну (знання, вміння, навички і індивідуальні способи самостійного і відповідального здійснення педагогічної діяльності); комунікативну (знання, вміння, навички і способи творчого здійснення педагогічного спілкування); особистісну (потреба у саморозвитку, а також знання, уміння, навички самовдосконалення) [3].

Здійснення самодіагностування слід розглядати як важливий і необхідний початковий етап у процесі професійного становлення майбутнього вчителя. Основними завданнями психологічної самодіагностики є такі: розширення знань студентів про індивідуально-психологічні характеристики особистості; оволодіння прийомом психологічної самодіагностики; знайомство з психологічним інструментарієм, що використовується для вивчення індивідуально-психологічних характеристик особистості; розвиток навичок психологічної саморефлексії.

Самодіагностика професійно-педагогічної компетентності передбачає систематичну фіксацію у щоденнику з педагогічної практики змісту педагогічних ситуацій, в яких студент безпосередньо брав участь під час уроків, виховних заходів, а також відзначення завдань професійно-педагогічної діяльності, що виконувалися під час педагогічної практики. Використовуючи знання про зміст зазначеної компетентності, а також навички самоспостереження і рекомендовані психодіагностичні методики, студентам потрібно виявити у себе особливості розвитку психолого-педагогічної компетентності.

У ході цієї процедури студенти отримують нову інформацію про свої психологічні особливості, розширюють і доповнюють відомості про себе, що мають. Викладач, як керівник психодіагностичної процедури, надає консультативну допомогу, враховуючи, що ця інформація не повинна поглиблювати психологічні внутрішньоособистісні конфлікти, а, навпаки, має сприяти їх продуктивному вирішенню. Крім того, обов'язково студентам пропонується теоретична інформація, що допоможе глибше зрозуміти зміст отриманих емпіричних фактів стосовно своїх психологічних особливостей.

Результати самодіагностики студенти відзначають у таблиці „Картка дослідження складових психолого-педагогічної компетентності студентів-практикантів”, в якій розкривається зміст деяких складових психолого-педагогічної компетентності, короткий опис педагогічних ситуацій та виконуваних завдань педагогічної діяльності. Розглянемо основні складові психолого-педагогічної компетентності на прикладі реалізації гностичної та комунікативної педагогічних функцій.

Таблиця 1.

Картка дослідження складових психолого-педагогічної компетентності студентів-практикантів (гностична функція педагогічної діяльності)

№ п/п	Зміст компетентності	Компоненти компетентності			
		Знання	Уміння	Досвід	Ставлення
Гностична функція педагогічної діяльності					
1.	Дослідження індивідуально-психологічних особливостей учнів	Знання про індивідуально-психологічні особливості особистості учнів	Використовуючи психологічні методи дослідження, вивчати індивідуально-психологічні особливості особистості учнів		
2.	Вивчення особливостей засвоєння учнями нової навчальної інформації	Знання про закономірності засвоєння навчального матеріалу	Використовуючи знання про закономірності засвоєння навчального матеріалу, діагностичні завдання самостійної роботи, вивчати особливості засвоєння учнями навчальної інформації		
3.	Професійна самооцінка студентом-практикантом своєї особистості	Знання про професійно-педагогічні якості особистості	Уміти адекватно оцінювати власні професійні й особистісні якості в процесі педагогічної діяльності		

Таблиця 2.

Картка дослідження складових психолого-педагогічної компетентності студентів-практикантів (комунікативна функція педагогічної діяльності)

№ п/п	Зміст компетентності	Компоненти компетентності			
		Знання	Уміння	Досвід	Ставлення
Комунікативна функція педагогічної діяльності					
1.	Здійснення психолого-педагогічного впливу на учнів	Знання про механізми психологічного впливу	Використовуючи знання про механізми психологічного впливу, озброювати учнів методом досягнення цілей і навіювати впевненість у собі, своїх здібностях		
2.	Установлення і розвиток педагогічно доцільних взаємовідносин з учасниками педагогічного процесу	Знання про сутність, функції і стилі педагогічного спілкування	Використовуючи знання про сутність, функції і стилі педагогічного спілкування, вибирати оптимальний стиль педагогічного спілкування залежно від педагогічної ситуації		
3.	Організація мовленнєвої діяльності вчителя	Знання про сутність, функції мови і мовлення	Уміти аналізувати і зіставляти зміст, спосіб, ритм, характер власного спілкування з особливостями сприймання й реагування учнів		

Студентам пропонують визначити і записати в таблицю, знання яких саме розділів і тем з педагогіки і психології є необхідними складовими психолого-педагогічної компетентності. Аналіз власного досвіду, що набуває студент під час педагогічної практики, передбачає короткий опис відповідних педагогічних

ситуацій, виконуваних завдань педагогічної діяльності, з'ясування причин невдач, можливих шляхів вдосконалення своєї діяльності.

Для самодіагностики особливостей розвитку психолого-педагогічної компетентності студентам-практикантам рекомендується використовувати самоспостереження (за умови попереднього самостійного складання програми самоспостереження), а також методики психологічної діагностики [5]. На основі аналізу результатів самоспостереження та відповідних методик психологічної діагностики студенти формують висновки щодо особливостей розвитку у них зазначених складових професійно-педагогічної компетентності. Це дає змогу скласти програму самовдосконалення (особистісного й професійного), зазначити необхідні умови подальшого професійного становлення.

Список використаних джерел:

1. Зеер Э. Ф. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход : [учеб. пособие] / Зеер Э. Ф., Павлова А. М., Сыманюк Э. Э. — Москва : Московский психолого-социальный институт, 2005. — 216 с.
2. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. — М. : Изд-во МГУ, 1996. — 308 с.
3. Митина Л. М. Психология труда и профессионального развития учителя : [учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Лариса Максимовна Митина. — М. : Издательский центр „Академия”, 2004. — 320 с. — (Высшее профессиональное образование).
4. Професійна освіта: Словник: Навч. посібник / Уклад. С. У. Гончаренко та ін.; За ред. Н. Г. Ничкало. — К.: Вища шк., 2000. — С. 149.
5. Самойленко П. В. Засоби діагностики якості психолого-педагогічної підготовки магістрів природничих наук (хімія) у педагогічному університеті : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / П. В. Самойленко, О. В. Білоус. — К. : Видавничий Дім „Слово”, 2013. — 232 с.

ЗМІСТОВИЙ КОМПОНЕНТ СИСТЕМИ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДОПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ХІМІЇ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Блажко О.А.

кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Впровадження у загальноосвітніх навчальних закладах профільного навчання ставить перед вищою педагогічною освітою завдання модернізації змісту підготовки майбутніх учителів відповідно до вимог сьогодення. Оскільки впровадження профільного навчання передбачається здійснення й допрофільної підготовки учнів основної школи з метою їх професійної орієнтації, формування інтересу до певного профілю, сприяння у виборі напрямку профільного навчання у старшій школі, завдання вищого навчального закладу полягає у формуванні в майбутніх учителів хімії знань, умінь та навичок проведення курсів за вибором, а також інформаційної та